

**Силабус курсу «Європейські стандарти свободи вираження поглядів»
2025-2026 навчального року**

Назва курсу	Європейські стандарти свободи вираження поглядів
Адреса викладання курсу	79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців,14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра теорії та філософії права
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	081 право
Викладачі курсу	Ничка Юрій Вадимович, кандидат юридичних наук
Контактна інформація викладачів	http://law.lnu.edu.ua/employee/nychka-yurij-vadymovych ; м. Львів, вул. Січових Стрільців,14, ауд. 253
Консультації по курсу відбуваються	Щоп'ятниці, 15:00-17:50 год. (адреса факультету: м. Львів, вул. Січових Стрільців,14, ауд. 253) Крім того, консультації в день проведення лекцій/практичних занять. Також можливі он-лайн консультації через Skype або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	https://law.lnu.edu.ua/course/evropejski-standarty-svobody-vyrazhennya-pohlyadiv
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання щодо: <ul style="list-style-type: none"> - природи та джерел європейських стандартів свободи вираження поглядів; - змісту та меж свободи вираження поглядів; - змісту основних стандартів свободи вираження поглядів з практики ЄСПЛ, таких як “свобода висловлювань також охоплює інформацію чи ідеї, які ображають, шокують чи дратують”, “захист джерел інформації”, “суспільно значима інформація”, “розмежування фактів та оціночних суджень”, “межі допустимої критики”, “роль преси в демократичному суспільстві”, “охолоджуючий ефект” тощо; - обов'язків держави, що впливають зі статті 10 Конвенції; - критеріїв правомірності обмеження свободи вираження поглядів (втручання “встановлене законом”, “переслідує правомірну мету”, “необхідне у демократичному суспільстві”); - особливостей свободи вираження поглядів у певних сферах (свобода вираження у сфері мистецтва, свобода вираження в комерційній сфері, свобода вираження в політичній сфері, свобода вираження у сфері освіти, свободи вираження поглядів у ЗМІ, свобода вираження поглядів в Інтернеті, свобода вираження поглядів у сфері найманої праці та державної служби); - відповідності сучасного стану національного законодавства та практики його застосування європейським стандартам свободи вираження поглядів.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Європейські стандарти свободи вираження поглядів» є завершальною нормативною/вибірковою дисципліною з спеціальності 081 ПРАВО для освітньої програми БАКАЛАВР, яка викладається в 10 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення та засвоєння студентами основних європейських стандартів свободи вираження поглядів, які

	<p>закріплені:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод; - у практиці Європейського Суду з прав людини; - у документах Ради Європи.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бенедек В., Кетteman М. Свобода вираження поглядів та Інтернет. Стразбург: Видавництво Ради Європи, 2013. 204 с. 2. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: Джерела і практика застосування. К.: АртЕк, 1997. 624 с. 3. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини. К.: Видавництво “Алерта”, 2013. 368 с. 4. Петрова Н., Якубенко В. Медіа право для студентів факультетів/відділень журналістики. К.: ТОВ “Київська типографія”, 2007. 280с. 5. Політанський В.С. Право на інформацію як фундаментальне право людини : монографія / В. С. Політанський. – Харків : Право, 2017. – 208 с. 6. Посібник зі статті 17 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Режим доступу: URL: https://www.echr.com.ua/wp-content/uploads/2019/05/posibnyk-zlovzhivannia-protsestualnimi-pravami-st-17-konventsii.pdf. 7. <u>Тітко, Ельвіра Валентинівна.</u> Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини : автореф. дис ... канд. юрид. наук / Е. В. Тітко . – Київ, 2013 . – 20 с. 8. Шевчук С. Свобода вираження. Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. К.: Реферат, 2005. 144 с. 9. Шевчук С. Судовий захист прав людини. К.: Реферат, 2007. 423с.
<p>Тривалість курсу</p>	<p>32 год.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природу та джерела європейських стандартів свободи вираження поглядів; - зміст та межі свободи вираження поглядів; - зміст основних стандартів свободи вираження поглядів з практики ЄСПЛ, таких як “свобода висловлювань також охоплює інформацію чи ідеї, які ображають, шокують чи дратують”, “захист джерел інформації”, “суспільно значима інформація”, “розмежування фактів та оціночних суджень”, “межі допустимої критики”, “роль преси в демократичному суспільстві”, “охолоджуючий ефект” тощо; - обов'язки держави, що впливають зі статті 10 Конвенції; - критерії правомірності обмеження свободи вираження поглядів (втручання, що “встановлене законом”, “переслідує правомірну мету”, “необхідне у демократичному суспільстві”); - особливості свободи вираження поглядів у певних сферах (свобода вираження у сфері мистецтва, свобода вираження в комерційній сфері, свобода вираження в політичній сфері, свобода вираження у сфері освіти, свободи вираження поглядів у ЗМІ, свобода вираження поглядів у сфері найманої праці та державної служби); - відповідність сучасного стану національного законодавства та практики його застосування європейським стандартам свободи вираження поглядів. <p>Вміти:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - відшукувати та аналізувати європейські стандарти свободи вираження поглядів; - обґрунтовувати свою позицію спираючись європейські стандарти свободи вираження поглядів; - оцінювати національне законодавство на відповідність до європейських стандартів свободи вираження поглядів; - застосовувати набуті знання у науковій та практичній діяльності, зокрема в процесі створення проектів джерел права України, консультиванні з юридичних питань, представництві у суді тощо.
Ключові слова	права людини, свобода вираження поглядів.
Формат курсу	Денний
	Проведення лекцій, лабораторних робіт та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p>ТЕМА 1. СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальне значення свободи вираження поглядів. 2. Свобода вираження поглядів у системі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Зміст свободи вираження поглядів. 2.2. Сфери дії свободи вираження поглядів. 2.3. Обмеження свободи вираження поглядів, передбачені у Конвенції. 3. Застосування статті 17 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у справах. <p>ТЕМА 2. СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Свобода політичного вираження — як основа європейського політичного порядку: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Свобода політичної дискусії та її значення для суспільства. 1.2. Необхідність особливого захисту свободи вираження політичних поглядів. 1.3. Поняття рівня толерантності (терпимості) у публічній сфері. 2. Особливості свободи вираження поглядів під час виборів. 3. Особливості свободи вираження на державній службі. 4. Обмеження свободи вираження поглядів в інтересах національної безпеки. 5. Обмеження свободи вираження поглядів для підтримання авторитету і безсторонності суду. <p>ТЕМА 3. СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ І ЗМІ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль ЗМІ у демократичному суспільстві. 2. Публічність та межі допустимої критики. 3. Суспільна значимість інформації. 3. Захист журналістських джерел інформації. 5. Вид та суворість призначеного покарання при оцінюванні пропорційності втручання у право на свободу вираження. 6. Особливості свободи вираження поглядів в сфері телерадіомовлення, кабельної трансляції та електронних ЗМІ. <p>ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ СВОБОДИ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ В ІНТЕРНЕТІ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мережа Інтернет – особливий простір свободи вираження поглядів. 2. Практика ЄСПЛ щодо вираження поглядів у мережі Інтернет. <p>ТЕМА 5. СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ У СФЕРІ МИСТЕЦТВА</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Свобода вираження поглядів у сфері мистецтва: загальна характеристика. 2. Свобода мистецького вираження і політика. 3. Свобода мистецького вираження та релігія і суспільна мораль.

	<p>4. Проблема художнього вимислу у практиці ЄСПЛ.</p> <p>ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ СВОБОДИ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив воєнного стану на свободу вираження поглядів. 2. Особливості доступу до інформації в умовах воєнного стану. 3. Особливості роботи журналістів в умовах воєнного стану.
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру. Письмовий.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань зі загальної теорії права, практики ЄСПЛ, конституційного права, цивільного права, міжнародного публічного права, достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, практичні, дискусії, підготовка есе зі запропонованої проблематики.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні заняття: 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. • залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають есе. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях, модулі та бали підсумкового оцінювання (есе). При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків; списування та плагіат; несвоєчасне виконання</p>

	<p>поставленого завдання.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку чи екзамену.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальне значення свободи вираження поглядів. 2. Свобода вираження поглядів у системі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: <ol style="list-style-type: none"> a. Зміст свободи вираження поглядів. b. Сфери дії свободи вираження поглядів. c. Обмеження свободи вираження поглядів, передбачені у Конвенції. 3. Застосування статті 17 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод у справах. 4. Роль ЗМІ у демократичному суспільстві. 5. Суспільна значимість інформації. 6. Межі допустимої критики. 7. Захист журналістських джерел інформації. 8. Вид та суворість призначеного покарання при оцінюванні пропорційності втручання у право на свободу вираження. 9. Особливості свободи вираження поглядів в сфері телерадіомовлення, кабельної трансляції та електронних ЗМІ. 10. Свобода політичного вираження — як основа європейського політичного порядку: <ol style="list-style-type: none"> a. Свобода політичної дискусії та її значення для суспільства. b. Необхідність особливого захисту свободи вираження політичних поглядів. c. Поняття рівня толерантності (терпимості) у публічній сфері. 11. Особливості свободи вираження поглядів під час виборів. 12. Особливості свободи вираження поглядів під час виборів. 13. Особливості свободи вираження на державній службі. 14. Обмеження свободи вираження поглядів в інтересах національної безпеки. 15. Обмеження свободи вираження поглядів для підтримання авторитету і безсторонності суду. 16. Мережа Інтернет – особливий простір свободи вираження поглядів. 17. Практика ЄСПЛ щодо вираження поглядів у мережі Інтернет. 18. Свобода вираження поглядів у сфері мистецтва: загальна характеристика. 19. Свобода мистецького вираження і політика. 20. Свобода мистецького вираження та релігія і суспільна мораль. 21. Проблема художнього вимислу у практиці ЄСПЛ. 22. Вплив воєнного стану на свободу вираження поглядів. 23. Особливості доступу до інформації в умовах воєнного стану. 24. Особливості роботи журналістів в умовах воєнного стану.
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>